

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: vedoucí práce

Název práce: Za oponou myšlenek a rituálů: subjektivní svět a vnímání těla lidí s obsedantně-kompulzivní poruchou

Autor/ka práce: Bc: Kamila Nečasová

Vedoucí práce: PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková PhD.

Navržené hodnocení: A-B

Zdůvodnění vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce jasně formulován a odpovídají mu závěry?

Předkládaná práce se zaměřuje na to, jakým způsobem o svém těle a jeho roli při zvládnání projevů spojených s obsedantně-kompulzivní poruchou (OCD) hovoří lidé, kteří tento stav zažívají. Autorka svůj cíl definuje jako snahu „zjistit, jak tělu (lidé žijící s OCD) rozumí, pracují s ním, jak se do tohoto jejich vnímání těla promítají individuální, sociokulturní a politické vlivy. Poznat a porozumět tomuto světu skrze jejich osobní prožitky“ (pp. 20). Tento cíl je definován poměrně obecně. Specifické zaměření dává práci využití přístupu načrtnutém v práci M. Lock a N. Scheper-Hughes poukazující na 3 roviny tělesnosti (individuální, sociální a politické tělo). Autorka tuto distinkci využívá při analýze prožitků lidí žijících s OCD a analyzuje prožívání jejich obtíží ve vztahu k vlastnímu tělu na těchto úrovních (ke kterým pak v rámci analýzy přidává ještě další rovinu „Těla jako nástroje“). Práci považuji za zajímavý příspěvek ke studiu duševního zdraví a tělesnosti. I přes poměrně rozkročený cíl se jedná o kompaktní práci, která přináší zajímavé porozumění zkušenosti lidí žijících s OCD

2. Opírá se autor/ka o dostatek relevantní literatury?

Ano. Text je solidně ukotven v relevantní, převážně zahraniční, odborné literatuře. Autorka vhodně jednotlivé koncepty provazuje a kriticky hodnotí.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů a metod analýzy?

Práce vychází z hloubkových opakovaných rozhovorů s 10 lidmi, jímž byla diagnostikována OCD. Rozhovory byly v některých případech doplněny o metod go-along, kdy výzkumnice doprovázela dotazované během jejich běžného dne a žádala je o reflexi jejich činností. Zvolený design výzkumu považuji za velmi vhodný. Autorka k realizaci výzkumu přistoupila velmi zodpovědně (většina rozhovorů byla prováděna opakovaně, neboť v průběhu došlo k revizi topic guidu v návaznosti na probíhající analýze). Celý průběh výzkumu je v práci detailně popsán, včetně reflexe omezení daného výzkumného souboru (v této souvislosti je ale škoda, že autorka zůstává jen u konstatování těchto omezení a systematicky s nimi nepracuje v analýze. Dotazování byli jen mladšího věku,

vyššího vzdělání a povětšinou žijící ve velkých městech – jednalo se o participanty/ky, kteří ve vztahu ke svým obtížím a tělu vyjadřovali poměrně nebývalou míru reflexivity).

4. Jaká je kvalita a přesvědčivost argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Celá práce působí provázaným dojmem teoretické i analytické části. Této kompaktnosti nahrává i poměrně skromný rozsah práce. Jedná se o relativně stručný text, což ale hodnotím spíše jako přínosné. Na relativně malém prostoru se autorce podařilo přinést komplexní analýzu prožívání OCD ve vztahu k vlastnímu tělu. Rozlišení jednotlivých dimenzí prožívání těla dává práci jasnou strukturu. Na některých místech by nicméně prospělo explicitnější pojmenování dílčích aspektů (např. explicitní rozvinutí diskuze, proč je v rámci politického těla rozebírána medikalizace) či detailnější rozvinutí argumentace (především ve velmi zajímavé části věnované „Tělu jako nástroji“, kde autorka kreativně předkládá další dimenzi tělesnosti). Argumentace autorky je přesvědčivá a vždy podepřená o data.

5. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li nějaké).

Předkládanou práci hodnotím velmi pozitivně jako vyzrálý a kvalitně zpracovaný text. Mám k němu nicméně dvě kritické připomínky:

Za prvé, považuji za škodu, že autorka rezignovala na propojení své analýzy se širší diskuzí o významu/konstrukce těla ve společnost. Text zůstává pevně uzavřen ve zkušenosti lidí žijících s OCD bez ambice tuto zkušenost využít k rozvíjení debat směřujících k obecnějším úvahám o významu těla a způsobům, jež s ním nakládáme. To je nejsilněji vidět především v závěru práce, kde jako by autorce došel dech. Je škoda, že tento prostor nebyl naopak využit k diskuzi o příspěvku práce k širším sociologickým debatám (uvědomuji si, že tento můj požadavek je na diplomovou práci velmi ambiciózní. Zároveň si ale myslím, že autorka v práci dokazuje velkou míru sociologické imaginace a výzkumnických dovedností a že by byla takové diskuze schopna).

Za druhé, práce se vztahuje k tomu, jak lidé s OCD zažívají své tělo. Text přitom poukazuje na klíčový význam těla při zvládnutí kompulzí a zdůrazňuje jeho význam spíše jako prostředku, skrze něž jednotlivci nad nutkáním získávají kontrolu (a který jim umožňuje budovat smysluplné porozumění jejich obtížím). Tuto linii argumentace považuji za originální a důvěryhodnou. Jak ale upozorňuje sama autorka, OCD je často doprovázeno také obavami z kontaminace těla (strach z bakterií a znečištění jinými lidmi či prostředím). Je na místě se domnívat, že lidé prožívající OCD tímto způsobem svá těla zažívají výrazně odlišně. Dotazovaní participanti/ky měli jiné projevy OCD a autorka na možnou existenci jiných kompulzí upozorňuje. Zároveň ale text zůstává u obecného hodnocení významu těla ve zkušenosti OCD, čímž může nechtěně sklouzávat ke generalizacím.

6. Zhodnoťte průběh zpracování diplomové práce, zejména iniciativu a originální přínos autora/rky. Byla práce pravidelně konzultována?

Práci autorky hodnotím jako velmi pečlivou a průběžnou. Autorka sama své téma identifikovala a

při zpracování textu osvědčila velkou míru iniciativy. Výsledný text je produktem její detailní reflexe nad možnou strukturou textu a uchopení tématu. Jedná se, dle mého názoru, o originální práci, která byla průběžně konzultována, tyto konzultace ale měly podobu spíše společné diskuze nad tématem a daty. Autorka byla sama schopná identifikovat klíčové koncepty, se kterými chce pracovat. Zároveň bych chtěla vyzdvihnout velmi pečlivý a odpovědný přístup k realizaci výzkumu. Autorka se rozhodla vrátit do terénu v momentě, kdy měla již dostatek dat, na kterých by bylo možné vybudovat průměrnou diplomovou práci. Rozhodla se ale znovu většinu rozhovorů opakovat, neboť se její uvažování o tématu v návaznosti na průběžnou analýzu dat dále posunulo.

7. Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému: Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly: Výsledek kontroly uvádí shodu 13%. Jedná se ale výsledky zahrnující slovní spojení či položky v seznamu literatury.

Celkové hodnocení práce včetně průběhu jejího zpracování: doporučuji, v návaznosti na průběh obhajoby, hodnotit práci stupněm A-B

Datum: 5.9.2024

Podpis: